LLENGUA CATALANA: REFORÇ DE LLENGUA (2N BAT)

LIVEWORKSHEETS

1 **Accent i dièresi.** Posa els accents i les dièresis que manquen en aquest text sobre la importància relativa dels diferents sentits corporals:

Quins son els nostres sentits? Segurament esmentareu vista, oida, olfacte, gust i tacte. Alguns de vosaltres, fins i tot, es probable que, inconscientment, feu una cantarella mentre els enumereu. Jo, a l'escola, els deia tots seguits per no oblidar-me'n cap. Si ara us demanes quin dels cinc sentits us sembla mes important, es probable que em diguessiu la vista, o potser us dividirieu entre la vista i l'oida, de manera que us fare la pregunta contraria. Farem una mica d'introspeccio, i m'agradaria que pensessiu uns segons en quin, de tots els cinc sentits, creieu que podrieu viure sense. Crec que no m'equivoco gaire si penso que la majoria renunciaria abans a l'olfacte que a cap altre sentit. Almenys a mi em sembla que puc renunciar a olorar, pero no a sentir per la pell una caricia o una abraçada calida o al gust per saber que menjo, i evidentment no renunciaria ni a la vista ni a l'oida. De fet, us puc dir que en la nostra societat hi ha humans que no perceben les olors (o la seva percepcio es molt reduida) i qui els envoltem no som conscients que els manca un sentit basic.

Gemma Marfany (11 abril 2020)
<https://www.elnacional.cat>

2 **Morfologia nominal: gènere.** Passa els mots del masculí al femení o viceversa, tenint en compte que es produiran canvis en l'ús de l'accent o de la dièresi (se'n guanyen o se'n perden).

genuí	bilbaïna
déu	propietari
sòcia	marquès
àvia	burgesa
comú	baró

Dièresi Anem als orígens!

Anomenem ***dièresi*** aquests dos puntets (¨), que tenen un origen hel·lenístic (segles IV-I aC), que posem sobre la *i* i la *u* quan acompanyen una altra vocal per indicar que no hi ha diftong, és a dir, per assenyalar que les dues vocals contigües pertanyen a dues síl·labes independents (llevat de casos com *qüestió* o *pingüí*). El terme *dièresi* és un mot d'origen grec, *diaíresis* 'divisió', nom derivat del verb *diaírein* 'dividir', compost de *diá* 'a través' i el verb *hairein* 'agafar'.

Aquest mateix afix *dia-* està emparentat amb l'afix *di-* 'dos', que apareix curiosament en ***diftong***, terme que usem per indicar que dues vocals formen part de la mateixa síl·laba. Efectivament, *diftong* és un mot d'origen grec, *díphthoggos*, compost de *di(s)* 'doble' i *phthóggos* 'so'. També trobem aquest mateix afix *di-* en ***dígraf*** 'dues grafies o lletres per a un mateix so'. [JFC]

LIVEWORKSHEETS

3 **Morfologia nominal: nombre.** Passa del singular al plural o a la inversa els sintagmes nominals següents, tenint en compte les contraccions (*al*, *als*...) o les apostrofacions consegüents:

el país dels beduïns → els països del beduí

a) els ulls dels investigadors
b) les orelles de les investigadores
c) les il·lustres alcaldesses
d) les intruses caçadores
e) les úniques oportunitats
f) les il·luses treballadores de les empreses
g) el cossos dels ianquis
h) els gruixos de les ungles
i) les iaies dels infants

4 **Apòstrof.** Reescriu les oracions substituint el mot destacat per un de significat similar d'entre els que s'ofereixen (però alerta: n'hi ha dos d'intrusos!) i fent les adaptacions gramaticals necessàries. Para atenció a l'ús de l'apòstrof.

anàlisi	esquema	instrument
assumpte	hostal	invenció
empresa	idea	opinió
enguany	ignorància	orador
engany	il·lustració	origen
entendre	immens	univers
espantar	immoble	usuari
equip	inici	llibreta

a) L'alberg era la casa més alta de la vila.
b) El parer dels components del grup estranyava tothom.
c) El dibuix de la pàgina dotze reflecteix molt bé el concepte que s'ha explicat.
d) He de comprendre la procedència de la mentida.
e) Em feia por reconèixer el desconeixement que teníem sobre el tema.
f) El ponent ha sortit del guió pactat al començament de la sessió.
g) L'invent procedia de l'estudi més ambiciós que mai s'ha emprès sobre el cosmos.
h) L'ús de l'eina era complex per a la gran majoria de clients de la companyia.

LIVEWORKSHEETS

5 **Gènere i nombre.** Fes com en el model. Tingues en compte que la consonant final sorda del mot masculí singular pot esdevenir sonora (*p* → *b*; *t* → *d*; *c* → *g*) en el mot relacionat.

Masc. sing.	Fem. sing.	Masc. plur.	Fem. plur.	Derivat
antic	*antiga*	*antics*	*antigues*	*antiguitat*
lleig				
	muda			
				llobatera
	grega			*gregal*

6 **Gènere i nombre.** Canvia el gènere i el nombre del substantiu que fa de nucli en cada sintagma nominal (el numeral *un/a* l'has de convertir en *dos/dues*).

un altre mestre savi	*una altra mestra sàvia*	*dos altres mestres savis*	*dues altres mestres sàvies*
un nou psicòleg rutinari			
	una modista muda		
		dos pobres electricistes imprudents	
			dues alumnes nostres cultes
un comte espontani			

7 **Verbs irregulars.** Completa els buits amb les formes escaients dels verbals irregulars que s'indiquen entre parèntesis.

a) Ara mateix nosaltres no _____ (**dur**) al damunt prou diners per a pagar el que hem comprat.

b) Perquè jo m' _____ (**ofendre**), has de tractar-me molt però molt malament!

c) Quan tu _____ (**resoldre**) el problema, et donaré els diners que et falten.

d) _____ (**dependre**) del nombre d'assistents, es farà un joc o un altre.

e) Encara que ens _____ (**merèixer**) el premi, crec que tampoc no ens l'haurien donat.

f) Tenim tanta sort, que es pot dir que hem _____ (**néixer**) amb un pa sota l'aixella!

g) M'agradaria que tots plegats _____ (**debatre**) al Consell Escolar les activitats que pensem programar amb vista al curs vinent.

h) Tot i que penso que jo no _____ (**valer**) gaire per a fer la feina que faig, m'hi escarrassaré per fer-la millor.

LIVEWORKSHEETS

8 **Precisió lèxica.** Completa els buits triant la paraula més precisa i correcta (flexionant-la, si cal). Justifica oralment la resposta

a) No sé com s'ho fa, aquest fumador, per expulsar el fum per només un dels _____. (**narius / nassos**)

b) La Laura regenta una _____ de confecció en un xamfrà situat a l'encreuament entre els carrers de Viladomat i París. (**botiga / tenda**)

c) Per la finestra, s'hi veien operaris que carretejaven un _____ per aixecar una bastida i així poder arrebossar una façana. (**tauler / taulell / tauló**)

d) Al costat del _____ on despatxaven les begudes, hi havia penjat un _____ d'escacs per als clients i, més enllà, un _____ d'anuncis breus. (**tauler / taulell / tauló**)

e) Ens van dir que el jersei era _____, però hem pogut constatar que no: se'ns ha encongit dues talles! (**rendible / rentable**)

f) Realment no és _____ comprar aquesta marca de roba, encara que estigui d'oferta. (**rendible / rentable**)

g) A _____ que es va fent fosc, la temperatura del menjador baixa molt, tot i que la _____ de la nostra caldera hauria de ser suficient per a escalfar-lo. (**mesura / mida**)

h) Fes seure els convidats a _____ que vagin arribant. (**mesura / mida / conforme**)

i) Com a aperitiu, els van oferir tot un _____ de formatges. (**assortiment / sortit / assortit**)

9 **Ús de les preposicions.** Omple els buits amb *el*, *els* o bé *al*, *als*, segons que es tracti d'un complement directe o d'un complement indirecte, respectivament.

> *Sobretot: aviseu* ***els*** *meus pares!* (CD)
> *L'advocada sempre dona esperances* ***als*** *detinguts.* (CI)

a) Suplicava _____ manifestants que el perdonessin.

b) És capaç de vendre petroli _____ àrabs i tot!

c) Empaitava _____ seus companys per vendre'ls números de loteria.

d) No oblideu _____ vostres avantpassats!

e) Xalava dient mentides _____ seus besavis.

f) No tinc el gust de conèixer _____ autors de la novel·la.

g) Ahir van atracar _____ veïns, però aquest matí ja han enxampat _____ delinqüents.

h) No envieu res _____ regidors ni consulteu _____ seus assessors.

LIVEWORKSHEETS

10 **Ús de les preposicions.** Emplena els buits, si cal, amb una d'aquestes preposicions: *a*, *amb*, *de* o *per* (atenció: si no n'hi va cap, posa-hi Ø).

*Ella ha contractat Ø una treballadora hondurenya i ell un fuster **de** l'Equador.*
*Es lleva **a** la matinada, **a** quarts de sis, **per** anar **a** treballar!*

a) _____ la nit molts animalons surten _____ caçar.

b) Van arrencar les rajoles antigues de terra _____ posar-n'hi unes _____ noves.

c) _____ Sant Jordi surto _____ ella a comprar llibres i roses.

d) El jardiner té _____ en Feliu com a amic i el veu cada dia _____ la nit.

e) S'estima més un raspallet de les dents curt que un _____ llarg.

f) Jo no hi tinc res _____ veure, és _____ dir, soc innocent.

g) Vam sortir _____ passeig ahir _____ la tarda i vam passar _____ l'avinguda _____ Mn. Jacint Verdaguer.

h) Aquest projecte deixa bastant _____ desitjar, per cert.

i) Tu tenies moltes bruses, fins i tot una _____ ratlles, mentre que jo, _____ bruses, només en tenia una _____ esparracada.

j) Escolta, si t'ho he dit _____ broma... No t'ho prenguis tan _____ la valenta!

k) Els quatre partits d'aquell estat (dos _____ grans i dos _____ no tan grans) hi garantien el pluralisme polític.

11 **Signes de puntuació: CN especificatiu / explicatiu.** Les tres parelles d'oracions següents contenen subordinades adjectives de relatiu. Fes el següent:

14.1. Digues quines són especificatives i quines són explicatives, comenta'n què les diferencia i llegeix-les en veu alta.

14 2. Consulta el quadre de la pàgina següent i digues en quines tres de les sis oracions de més avall no podem canviar el pronom relatiu simple que pel compost el qual (i la flexió corresponent).

a) **1.** L'actriu que havia guanyat un Òscar va ser entrevistada.

2. L'actriu, que havia guanyat un Òscar, va ser entrevistada.

b) **1.** Els nois que no anaven abrigats s'han refredat.

2. Els nois, que no anaven abrigats, s'han refredat.

c) **1.** L'euga que té taques negres al llom està malalta.

2. L'euga, que té taques negres al llom, està malalta.

LIVEWORKSHEETS

Quadre d'estudi

Complement del nom: especificatiu o explicatiu?

- Els complements del nom (adjectius, SN en aposició, subordinades adjectives, etc.) poden especificar o bé explicar el nom que acompanyen. Centrant-nos en les subordinades adjectives de relatiu, convé saber distingir, doncs, entre una subordinada **especificativa** (la que precisa l'extensió d'allò que és designat pel nom que complementa) i una d'**explicativa** (la que en dona una informació extra). Vegem-ne exemples:

CN especificatiu (o restrictiu):

(1) *Durem a la deixalleria els aparells que estan espatllats.*
(Tenim aparells espatllats i no espatllats: durem a la deixaria només els que estan espatllats.)

CN explicatiu:

(2) *Durem a la deixalleria els aparells, que estan espatllats.*
(Tenim espatllats tots els aparells de què parlem i els durem tots a la deixalleria. El CN explicatiu va sempre entre pauses.)

Exigeixen un CN explicatiu els noms o pronoms que designen éssers perfectament identificables, d'una manera inequívoca (com *tu* en **3A** o *Jordi Barre* o *USAP* en **3B**):

(3)
A *Tu, que coneixes bé la zona, ens hi podries dur.*
B *Jordi Barre, que era un gran cantant nord-català, va compondre l'himne de l'USAP, un dels clubs de rugbi de Perpinyà, guanyador molts cops del Campionat de França.*

Notem que en l'oració **3B** tenim tres complements del nom de tipus explicatiu (i, doncs, escrits entre pauses). El primer és una subordinada adjectiva de relatiu (*que coneixes bé la zona*); els altres dos són constituïts per sintagmes nominals en aposició, complements de *USAP* (sigla de 'Unió Esportiva Arlequins de Perpinyà').

12 **Signes de puntuació: CN especificatiu / explicatiu.** Converteix les subordinades relatives especificatives en explicatives. Quina diferència de significat hi ha entre totes dues? Llegeix-les en veu alta mostrant tal diferència.

Els senglars que suposem ferits han fugit bosc endins.
→ Els senglars, que suposem ferits, han fugit bosc endins.

Comentari: La primera oració conté una la subordinada relativa especificativa, que ens complementa el nom *senglars* indicant que ens indica que només han fugit els senglars que suposem ferits; els no ferits, no han fugit. En canvi, la nova oració conté un CN explicatiu (entre comes), que assenyala que suposem que tots els senglars estan ferits i que tots han fugit.

a) L'alumna que sol arribar puntual encara no és aquí.

b) Les tortugues que eren joves acudien abans a cruspir-se el tomàquet.

c) El cotxe que tantes vegades ens havia deixat plantats ens havia costat 999 euros.

d) Els vagons que estaven entapissats de nou eren més confortables.

e) La filla que havia estudiat enginyeria els va dissenyar un sistema informàtic per a la geolocalització de medecines.

LIVEWORKSHEETS

Quadre d'estudi

Comes obligades i comes prohibides...

- Els incisos i els vocatius van necessàriament entre pauses (per exemple, entre comes):

(1)
A *Al migdia, quan el sol escalfa, estenen la roba.*
B *Sí, senyora, ha dit una veritat com una casa de pagès!*

(Notem, però, que en el segon exemple el vocatiu *senyora* se sol dir sense les pauses).

- **No es pot posar coma entre subjecte i predicat** (encara que s'hi faci una micropausa o una inflexió tonal, com en **2A** després de *pis*), llevat que s'hi interposi un incís (2B):

(2)
A *Aquella senyora tan esquerpa que viu al tercer pis està empipada amb nosaltres.*
B *Aquella senyora tan esquerpa que viu al tercer pis, la que ens mira sovint de cua d'ull, està empipada amb nosaltres.*

- **No es pot posar coma entre verb i els complements** exigits per aquest (com el CI i el CD de l'exemple següent):

(3)
A *La directora teatral va donar a les noies que no faltaven mai als assajos els millors papers.*

13 **Signes de puntuació: la coma.** Com has comprovat en el quadre d'estudi, una de les tasques dels signes de puntuació és delimitar entre ells els grups sintàctics o fònics. Com en el model, obtingues noves oracions jugant amb les comes (posa-n'hi o canvia de lloc les que hi ha). En acabat, llegeix les oracions en veu alta.

Va venir la Joana, la teva filla, i en Ramon. (Venen dues persones: la Joana + el Ramon. La Joana és la teva filla.)

Va venir la Joana, la teva filla i en Ramon. (Venen tres persones: la Joana + la teva filla + en Ramon.)

a) Els passatgers retinguts pel segrestador no van sopar aquell vespre.

b) Encara que ens plogui, sovint no tenim prou aigua.

c) Si no es presenta a les oficines demà mateix, li tallaran el gas.

d) Sempre que venia, ella ens dedicava un concert d'arpa.

e) Segons ens han dit a l'ajuntament, hi haurà molts canvis.

f) Vaig decidir-ho jo així, i tot va sortir malament.

g) Els veïns van emprendre ambiciosos projectes de reforma del barri.

LIVEWORKSHEETS

14 **Signes de puntuació.** Posa els signes de puntuació que manquen en aquest text, en què es proposa el difícil repte de descriure una veu. Afegeix-hi les majúscules que facin falta.

. [× 2] , [× 2] ; [× 2]

La seva veu

La seva veu no tenia cap matís d'ironia parlava amb la més bona i maternal de les veus cal dir que la seva veu tenia matisos molt diferents. De vegades era, com aleshores d'una suavitat vellutada d'un trèmolo greu, de violoncel; de vegades, líquida, perlada, veu d'àngel, o de fada, d'ésser immaterial i poètic, que us trasbalsava com una mena d'encantament altres, incisiva, tallant com una aresta de cristall altres, encara, petava insultant com un fuet.

Domènec Guansé, *Una nit* (1935)

15 Emplena amb ***sinó*** o ***si no***.

a) ____ vens a casa d'hora, no m'hi trobaràs pas.
b) No hi havia deu persones entaulades ____ onze.
c) Fica els pèsols a la nevera; ____ , es descongelaran.
d) No sé ____ m'enganya amb aquesta cara de gata maula que fa!
e) T'equivoques: no és alta ____ que és un tap de bassa.
f) M'enfadaré, ____ te'n tornes cap a casa teva.

Emplena amb ***sinó*** o ***si no***. Justifica la tria.

a) La petitona de la casa no vol anar a dormir ____ l'acompanyes.
b) Quedem, doncs, dissabte a les set del vespre, ____ hi ha cap entrebanc.
c) No vull que m'ho agraeixis, ____ que m'ajudis quan calgui.
d) No tornen de Londres dijous ____ divendres.
e) ____ plou aviat, la collita se n'anirà a rodar.
f) No pensis en els riscos de l'operació, ____ en la bona qualitat de vida que hi guanyaràs ____ falla m

LIVEWORKSHEETS

16 **Gènere.** Emplena els buits amb un article definit (*el*, *la*...) o indefinit (*un*, *una*...), si cal precedit de preposició (*a*, *de*...). Tingues en compte que el text conté mots que discrepen del castellà pel que fa al gènere (són masculins *dubte*, *compte*, *front*...; són femenins *calor*, *suor*...).

Jornada feliç?

La meva empresa queda lluny, _____ afores de _____ vila. Però _____ dels avantatges de treballar-hi és que té una cantina on es menja prou bé. Avui, _____ oficina, el dia ha estat dur, perquè _____ comptes no em quadraven: han calgut _____ anàlisis pertinents per a comprovar on hi havia _____ errada que em trasbalsava i així aclarir _____ dubtes que l'amo tenia sobre la meva honestedat. Hi feia _____ calor infernal i _____ suor em regalimava _____ front. Capficat com estava, han anat passant les hores i s'ha anat fent fosc. Quan he volgut encendre _____ llum, ha sortit _____ gran resplendor _____ llum del sostre: s'havia fos! Per sort, no és que fallés _____ corrent elèctric, sinó que ha fallat _____ instal·lació, que és molt vella i no ens podem permetre el luxe de canviar. Tot plegat _____ senyal més de _____ crisi que vivim, amb una economia que segueix _____ pendent decreixent que anunciava el govern (sortosament, no tenim _____ deutes d'altres empreses!).

En plegar he sortit a dinar cap _____ restaurant La Guineu. La meva dona ja m'hi esperava amb _____ somriure que enamora: havíem quedat de fer _____ sopar especial. La taula estava molt ben parada, amb unes roses vermelles que exhalaven _____ aroma que embriagava. Hem començat amb _____ amanida, que combinava _____ enciam molt tendre, de collita pròpia, collit _____ hort del *maître*. De segon, ens han servit _____ lluç que desprenia _____ olor penetrant. La guarnició era formada per _____ llegums molt variats amb _____ espinacs d'_____ verdor veritablement pictòrica. Per acabar, _____ postres, que són la meva feblesa: pa de pessic amb nata i, al damunt, _____ xocolata d'un 85 per cent de cacau. _____ sobretaula s'ha allargat fins que _____ son ens ha vençut.

Hem tornat xano-xano cap a _____ nostra llar. Amb _____ panxa massa plena, m'he ficat _____ llit, però tenia _____ son pesat, _____ pols accelerat. I és que no tinc _____ costum d'atipar-me tant. I per excel·lents que fossin _____ llegums i _____ resta de plats engolits, no ho podia pas pair i era víctima d'_____ malsons terribles. No ha estat fins a quarts de vuit _____ matí, quan m'he llevat, rentat la cara, _____ front i _____ dents, per retornar a la meva empresa, que queda lluny, _____ afores de _____ vila. Però _____ dels avantatges de treballar-hi és...

Francesc Macià i Gras

17 **Nombre.** Passa al plural els sintagmes següents (fes constar els dos plurals possibles en el cas de les paraules acabades en *-st*, *-xt*, *-sc* i *-ig*):

a) una eruga verinosa
b) un amic veí
c) un paraigua suís
d) un noi orfe
e) un disc basc
f) un mes complex
g) un cop baix
h) un assaig trist
i) un desig fosc
j) un text ambigu
k) una vaca cega i boja
l) un arbust lleig

LIVEWORKSHEETS